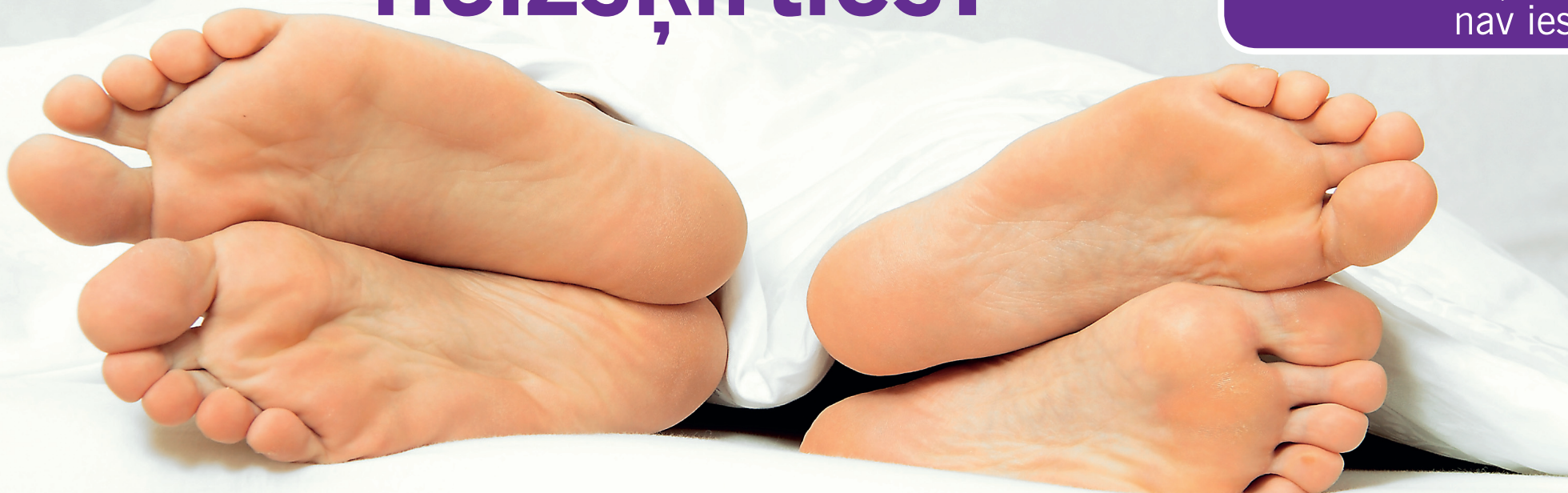

Vai ir iespējams neizšķirties?

Ja tevī gruzd doma par šķiršanos vai vismaz kādreiz esi par to iedomājusies, bet vienlaikus arī ļoti negribas spert šādu soli, tad nākamā doma ir – bet kā varētu nešķirties, arī ja tik daudz kas nešķiet labi? Par to IEVA sarunājās ar psihoterapeitu Viesturu Rudzīti.

– Kāpēc cilvēki šķiras? Vai var runāt par kaut kādu kopējo, vairāk vai mazāk visiem raksturīgu iemeslu?

– Tā ir vilšanās tajā, ka otrs varētu atbilst kaut kādai fantāzijai, ko esmu sevi izlolojis. Un, ja šī fantāzija stipri atšķiras no realitātes, turklāt pozitīvas pārmaiņas nav gaidāmas, cilvēki šķiras. Bet, protams, šī fantāzija ir ļoti bērnišķīga.

– «Kad mēs precējamies, viņš bija pavisam cits cilvēks! Tagad esam kā svešinieki, nezinu, kur viss palicis...» – bieži dzirdēts, vai ne? Kāpēc tā?

– Lai kaut ko ieraudzītu, vajag laiku, un, arī lai kaut ko iemācītos, vajadzīgs laiks. Tādēļ, ja skatāmies uz laulību kā uz attiecībām, jāuzskata, ka visas laulības tiek šķirtas, arī ja ne oficiāli, jo visas attiecības beidzas. Cilvēks attīstās un mainās, un mainās arī viņa vajadzības pret otru. Šķiršanās ir neizbēgama, tikai daži cilvēki satiekas atkal no jauna, satiek «citu» cilvēku, kurš būtībā ir tas pats laulātais, tikai kontrakts ir cits.

Ir citas cerības, un arī attiecību uzdevumi ir citi. Ja šādi paskatāmies uz laulību, tā ir kaut kas ļoti nedrošs.

Laulības pamatu pamats ir tāds, kuru, šķiet, arī baznīca ir «aizmirsusi» vai vismaz pietiekami neatgādina (arī tās baznīcas, kas atsakās šķirt laulību) – laulības pamatjēga ir bērns, viņa audzināšana un intereses, nevis pieaugušo attiecības. Laulībā nav svarīgi vīrs un sieva, bet gan – tēvs un māte. Arī tad, ja dzīvo kopā neprecējušies cilvēki, kuriem ir bērni, šī savienība ir uzskatāma par laulību.

– Mēdz teikt: «Sen būtu šķirušies, ja nebūtu bērnu!» Sanāk tā – kad bērni izaugs lieli, varēsim šķirties?

– Nevarēs tik un tā. Ja ir bērni, laulības šķiršana ir ilūzija, jo bērns ir jāaudzina. Ja cilvēki vairs nedzīvo kopā, bērnu audzināt kļūst nesalīdzināmi grūtāk. Un – bērns paliks bērns arī pēc astoņpadsmit gadu vecuma, kad viņš studēs, pēc tam veidos ģimeni, dzims mazbērni... Tāpēc runa jau nav tikai par bērnu,

jo savienoti ir dzimtas koki. Uz to nevar skatīties kā uz ignorējamu faktu – ja cilvēks to dara, viņš ir asociāls, bērnišķīgs vai... dumjš!

Monogāma ģimene tiek veidota bērnu dēļ, un kultūras vēsturē ir vairākkārtīgi pierādījies, ka šādi bērni izaug stiprāki. Turklāt monogāma ģimene nenoliedzami ir arī ekonomiski izdevīgāks modelis.

– Bet ja kopdzīvi nevar izturēt...?

– Bieži laulību nevar izturēt tāpēc vien, ka cilvēks nemitīgi domā par šķiršanos. Un tas ir ļoti grūti – vienlaikus dzīvot divos virzienos... Domājot par šķiršanos, uzlabot laulību nav iespējams. Cilvēks mēdz sevi sakacināt ar domu par šķiršanos, līdz viss jau riebjas un šķiet – nu nē, es vairs nevaru! Viņš nemaz vairs nedomā par kaut ko citu, piemēram, kā radīt laulībā sev tādas robežas, lai varētu dzīvot, turklāt dzīvot normāli. Ja sev izvērza to par uzdevumu, tas kļūst iespējams! Piemēram, šķiršanās aizliegums,

Foto – Shutterstock un no izdevniecības Žurnāls Santa arhīva

kopā, kaut kādā jautājumā viedokļi sakrīt, tā nav norma, drīzāk brīnišķīgs izņēmums! Tipiski ir, ka viedokļi nesakrīt. Taču cilvēkiem šķiet, ka otram var uzspiest savu viedokli, – dažreiz tas arī izdodas, bet tas nozīmē atlikt konfliktu uz vēlāku laiku.

Domājot par šķiršanos, uzlabot laulību nav iespējams.

– Bieži runā, ka «mums jāšķiras kaut vai bērnu dēļ, jo viņi nevar izturēt, viņi nav pelnījuši mūsu strīdus».

– Bērni strīdus var izturēt, jo tajos ir enerģija. Tas, ko bērns nevar izturēt, ir bailes no strīdiem, precīzāk – ja viņam ir pārlicība, ka strīdi ir kaut kas slikts. Ja vecāki uztraucas, kad strīdas, viņi nodod bērnam šo informāciju, ka strīds – tas ir pasaules gals! Bet tā taču nav, jo strīds ir tikai viedokļu sadursme un saskaņošana. Protams, svarīga ir komunikācijas kultūra, konstruktīvs strīds, nevis āprātīga kliegšana un kaitiņš beigās. Taču citādi bērnam ir tiesības sastāvēt no mātes un tēva, kas nozīmē ne tikai no enerģijas, bet arī no viņu viedokļiem.

– Bet kā ar krāpšanu? Ja vienam no laulātajiem ir mīļākais, šķiršanās savā veidā jau ir notikusi!

– Monogāma ģimene būtībā ir kultūras sasniegums – to cilvēki radījuši apzināti, ņemot vērā pieredzi. Jo savā psihē mēs neesam monogāmi! Mēs guļam ar visiem vai daudziem – krāpšana «galvā» notiek ik uz soļa! Šie seksuālie impulsi – «Kā man iepatikusies šī meitene!» vai «Es jūtu, ka šis vīrietis mani grib» – ir ārkārtīgi stipri spēki. Bet tie ir ļoti dabiski, tur nekā nevar padarīt un arī nevajag neko darīt! Taču cilvēkam jāizprot poligāmija un poliandrija (daudzsieviība un daudzvīriība) kā psihiski fenomenāli, jānotur tie sevi un jānorobežo no monogāmijas un monoandrijas kā kultūras fenomena. Tas prasa milzīgu darbu un pieredzi, un cilvēks ne vienmēr to iztur. Viņš iekrīt. Monogāmo laulību ir ārkārtīgi grūti noturēt, jo tā ir apdraudēta no visām pusēm! Atsevišķās kultūrās, piemēram, Indijā, ir tā – kad vīrs nomirst, sieva izdara pašnāvību.

Tādējādi mēs nevaram uz seksuāliem laulības pārkāpumiem skatīties kā uz kaut ko neglābjamu, kā uz kaut ko tādu, kas iznīcina laulību. Protams, sānsolis rada lielas grūtības komunikācijā, seksuālas problēmas, tas sašūpo uzticēšanos un pašaušanos vienam uz otru, vēl citas nebūšanas. Tiesa, ne starp visiem – ir tādas laulības, kur sieva zina par vīra mīļākās esamību, bet pieņem to...

Tāpēc nevar apgalvot, ka tā nav laulība! Piemēram, katoļu baznīcā šajā jautājumā ir labas iestrādes – formulējot, ka priekšrocība ir tiem bērniem, kas dzimuši laulībā, pārējie ir bastardi. Tikai laulībā dzimušie tiek atzīti par mantiniekiem – šis princips ir svarīgs, jo nozīmē to, ka pirmajā laulībā dzimušajiem ir priekšroka. Ja šķiršanās ir atļauta, tad – pēdējā laulībā dzimušajiem bērni. Jo viņiem ir abi vecāki.

– Reizēm pāris izlemj kādu laiku padzīvot atsevišķi, lai saprastu, kas ir kas. Vai pašķiršanās var palīdzēt neizšķirties?

– Jā, tas var kaut ko sakārtot – tajos gadījumos, kad cilvēki kopdzīvē izveidojuši tādas attālumus, kas viņiem nav dabiski. Ja attiecības ir tādas, kurās ir viegli un labi arī klusēt, tas nozīmē, ka attālumam ir dabiski harmoniski. Katram cilvēkam ir dabisks attālums, kādā viņš grib sajūst otru cilvēku, un tas nav saistīts ar mīlestību vai nemīlestību, patīkšanu vai nepatīkšanu, bet gan ar katra cilvēka robežām. Piemēram, ir cilvēki, kuriem vajag gulēt atsevišķā gultā, kaut arī viņi mīl savu partneri. Ja attālums nav komfortabls, attiecības starp abiem vairs ne-realizējas tā, kā tās varētu realizēties, un no attālumu konfliktiem parasti izaug sadzīvīskie konflikti, pieņemot gluži citu formu, – bieži tie ir strīdi it kā par sīkumiem, bet apakšā gruzd kas cits, piemēram: «Man vajag attālināties!»

Cilvēkam vienatne ir vajadzīga, tas ir eksistenciāli svarīgi. Tikai medusmēnesī pāris ir cieši kopā un viņiem tas ir patīkami. Pārējās dzīves laikā ir ļoti dažādi posmi – jaunībā abi dzīvo vienā istabā, taču ar laiku izveido vismaz trīsistabu modeli, lai būtu katram sava dzīve, kur savu vientulību izveidot kā vienatni. Taču cilvēkiem, kuri izjūt attālināšanos kā zaudējumu, ir grūti izveidot trīsistabu modeli – ja vienam ir izteikti atkarīgas vajadzības, bet otram tādu nav, ir grūti, tas var sagraut laulību. Tāpēc ir svarīgi ik pa laikam ierunāties un atgādināt partnerim par savām vēlmēm, piedāvājot dažādus risinājumus.

– Ir vēl kāda būtiska attiecību joma – ja pārim ilgu laiku nav seksa vai arī tas ir «nekāds», tas bieži mudina uz šķiršanos...

– Jā, sekss ir ļoti svarīgs. Var strīdēties, plēst traukus un gulēt atsevišķās gultās, bet, ja sekss nekāds būtiski nemainās, nekāda šķiršanās nedraud. Ja sekss nav vispār, tas gan ir vienīgais gadījums, kad varētu nebūt cita varianta kā šķirties. Bet arī tad vēl var apdomāt, vai tiešām ir izdarīts viss, lai seksu uzlabotu. Ja sekss ir «nekāds», tur vienmēr var meklēt iemeslus, kāpēc tā. Un risināt tos, nevis šķirties. **ILZE KLAPERĒ**